

ВІСНА-ВІСНА ІЗ ПРИРОДОЮ

(Нотатки з навчально-польової практики)

Ольга Дух,
кандидат біологічних наук

Науковці кафедри біології, екології та методики їх викладання розробили "Методичні рекомендації до проходження навчальної польової практики з основ природознавства", яка передбачена навчальними планами спеціальностей "Біологія", "Екологія" і "Початкова освіта". Автор рекомендацій — кандидат біологічних наук, доцент Неля Цицюра. Методична розробка схвалена вченою радою факультету фізичного виховання та біології. У рекомендаціях наголошується, що така практика є обов'язковою складовою навчального процесу, під час якої студенти завершують вивчення, закріплюють і поглиблюють знання, отримані на лекціях і практичних заняттях з "Основ природознавства", зокрема змістових модулів "Ботаніка" та "Зоологія".

Практика триває два тижні (обсягом 96 годин) і має за основну мету ознайомлення студентів з видовим складом рослин і тварин Кременецького горбогір'я. Для цього застосовуються такі форми навчальної діяльності як аудиторні заняття, екскурсії у природу, самостійна робота по збиранню та виготовленню ботанічних гербаріїв і зоологічних колекцій, спостереження за представниками рослинного і тваринного світу. Мето-

ного та соснового лісу (г. Дівочі скелі, г. Бона) і прісноводних водойм (с. Стіжок, Данилова гора), ссавці лісу, поля, водойм, узбережжя (с. В. Березці) і птахи лісу, поля, населеного пункту (м. Кременець). Окрім цього, з тваринами зоологічних парків наші студенти знайомляться в Рівненському зоопарку. Офіційною основою і нормативним забезпеченням проходження практики студентами академії поза межами навчального закладу є договори з відповідними організаціями й установами.

Змістом практичної роботи студентів стало вивчення рослин і тварин Кременецького горбогір'я, що занесені до Червоної книги України; дослідження ранньоквітучих, інтродукованих, лікарських, пряноароматичних і культурних рослин, бур'янів поля та городу, біоценозу луків, прісних водойм, лісу, саду і парку, населених пунктів; спостереження за осілими, кочовими, перелітними птахами, за земноводними і ссавцями лісу та луків, за корисними тваринами і шкідниками поля та городу, за тваринами та птахами водойм та узбережжя, за поселенням, гніздуванням, зимівлею птахів та здійснення їх

вдання — гербарії різних рослин та різні види колекцій.

Студенти-першокурсники представили 15 гербаріїв: 5 морфологічних (Анастасія Марчук, Вікторія Мачулянська, Олесь Остапчук, Мар'яна Сикліцька, Анжела Триш), 8 — лікарських рослин (Наталія Бабак, Анастасія Головій, Христина Містерман,

Іванна Морозюк, Дарина Несенчук, Ірина Онуфрійчук, Дарина Пазин і Катерина Трифонюк), гербарії отруйних рослин (Вікторія Атаманчук) і гербарії бур'янів та насіння (Іванна Шишко). Другокурсники-біологи зібрали гербарії за склом, виготовлені з використання вітринної техніки та оформили паспорти різних родин рослин.

Навчально-польовою загальноєкологічною практикою екологів-першокурсників керували кандидат біологічних наук Ілона Михалюк (змістовий модуль "Ботаніка"), кандидат історичних наук Ольга Кратко (змістовий модуль "Екологія") і науковий працівник НПП "Кременецькі гори" Анжела Красовська (змістовий модуль "Зоологія"). У підсумку, під їх керівництвом студенти-практиканти виготовили гербарії флори с. Дунаїв на Кременеччині (Іванна Хоршунова) та м. Березне на Рівненщині (Оксана Ковалевич).

Багатим виявився конкретний набуток студентів-практикантів спеціальності "Початкова освіта" з "Основ природознавства" (змістові модулі "Ботаніка" і "Зоологія"; керівник — кандидат біологічних наук Неля Цицюра). Вони зібрали 12 колекцій

комах, з яких — 1 регіональна (комахи Дністровського каньйону — Ольга Дутчак) і 1 видова (комахи лісу — Катерина Ясельська), 4 колекції насіння (Людмила Головач, Марія Ковалишин, Іванна Кучма, Галина Палій), 3 морфологічних гербарії (Оксана Богровська, Марія Лахман, Божена Телебей), 3 гербарії лікарських рослин (Людмила Ковальчук, Тетяна Маленко, Катерина Ясельська), 1 гербарій польових рослин (Яна Захарчук), 1 гербарій метеликів (Іванна Кучма) та 1 колекція пір'я (Божена Телебей).

Керівники навчально-польової практики і студенти-практиканти щиро вдячні працівникам баз практики, зокрема кандидату біологічних наук, завідувачу відділом фітосозології Кременецького ботанічного саду Ліані Онух, науковому співробітнику цього ж відділу Тетянні Чубатій, науковому співробітнику НПП "Кременецькі гори" Ірині Скоробагатій за сприяння та конкретну фахову допомогу у забезпеченні умов для повноцінного виконання студентами академії програми навчально-польової практики.

дрозробкою визначені завдання практики, перелік знань, умінь і навичок, яких студенти мають набути після її завершення; обов'язки керівника практики, насамперед щодо забезпечення підготовленості баз практики в аспекті наявності необхідних умов для належного виконання її програми.

Базами навчально-польової практики для студентів академії виступають навчально-технічні можливості кафедри біології, екології та методики їх викладання, ресурси Національного природного парку "Кременецькі гори" та Кременецького ботанічного саду.

Ознайомлення студентів з метою, змістом, завданнями та інструктаж із техніки безпеки на час проходження практики відбувається на базі кафедри. У Кременецькому ботанічному саду здійснюються роботи з інтродукованою, культурною та бур'яною флорою, вивчаються безхребетні тварини саду, лісу та поля. Ширші за обсягом роботи виконуються на базі НПП "Кременецькі гори": досліджується рослинність листя-

паспортизації.

Один з основних елементів практики — виконання індивідуальних завдань, насамперед формування гербарію та колекцій (морфологічного і систематичного гербарію; гербарію лікарських рослин; колекцій насіння і шишок; колекцій комах з повним і неповним перетворенням; комах-шкідників городу, саду, лісу; колекцій пір'я птахів, плавників риб, мушель). Методичні рекомендації стосуються структури та особливостей спостереження за рослинами і тваринами, техніки збирання рослин і виготовлення гербаріїв різних видів, формування колекцій рослин і зоологічних об'єктів.

Цьогорічна навчально-польова практика майбутніх вчителів біології, екології та педагогів початкової школи завершилася. Зокрема, студенти-першокурсники спеціальності "Біологія" пройшли таку практику з ботаніки (морфологія рослин; керівник — кандидат біологічних наук Неля Цицюра) та із зоології (безхребетні тварини; керівник — науковий працівник НПП "Кременецькі гори" Анжела Красовська), а їх старші колеги-другокурсники — з ботаніки (систематика рослин; керівник — кандидат біологічних наук Ілона Михалюк) і зоології (хребетні тварини; керівник — кандидат історичних наук Ольга Кратко). Предметним результатом їх навчально-польових зусиль стала не тільки необхідна звітна документація, а й виконані індивідуальні за-

рослин Дністровського каньйону (Ольга Дутчак), 1 колекція метеликів (Іванна Кучма) та 1 колекція пір'я (Божена Телебей).

ПО-НАУКОВОМУ КРАСИВО, ЦІКАВО І КОРИСНО

Ось уже вдруге ГО «Кременецька екологічна ліга» спільно з Кременецькою міською радою провели Наукові еко-пікніки, які вкотре об'єднали навчальні і наукові установи Кременця та Кременецького району з метою популяризації еко-стилю життя та формування екологічної свідомості молоді. Приємно, що цьогорічний захід порадував великою кількістю учасників та хорошою погодою.

Відвідувачі еко-пікніків мали можливість дослідити продукти харчування на вміст нітратів та крохмалю, розглянути світ під мікроскопом, дізнатися про екологічні складові здорового способу життя, вчилися живцювати, щеплювати та розмножувати рослини, робили спроби малювати рослинними соками, випалювати картинки із дерева, виготовляли для своїх рідних екологічну іграшку ляльку-мотанку і глиняного свистка, плести вироби із соломки, розмальовували еко-торбинки, доторкнулися до карвінгу (мистецтва вирізання з овочів і фруктів), ознайомилися з особливостями сортування побутових відходів і еколого-економічними інноваціями ведення лісового та сільськогосподарства.

Серед учасників заходу були представники нашої академії та педагогічного коледжу, Кременецького лісотехнічного коледжу, Кременецького медичного училища імені Арсена Річинського, ДНЗ «Почаївське вище професійне училище», Волинського ліцею імені Нестора Літописця, Кременецького ботанічного саду, НПП «Кременецькі гори», «Еко-арт майстерні», Кременецького районного центру дитячої творчості, Студії творчих ідей Лілії Фурсик та ряд активістів.

Вітання учасникам від імені міського голови передав його перший заступник Микола Матвіюк. Він також вручив подарунки колективу «Еко-майстерні», де працює молодь з інвалідністю та виготовляє вироби з екологічних матеріалів.

Не по-осінньому тепла жовтневому погода сприяла і чудовому настрою гостей, і всьому, що відбувалося в парку. Крім того, що кременчани уже бачили на еко-пікніках, цьогоріч були й новинки: студенти Кременецького медичного училища ім. Арсена Річинського пропонували всім охочим безкоштовно виміряти основні показники здоров'я і порівняти їх із нормою; з допомогою мітців КОПА та педагогічного коледжу кожен міг виготовити власні сувеніри або придбати їх за досить символічну плату, а для тих, хто ще не має осіннього фото, Лілія Фурсик спеціально облаштувала яскраву фотозону.

Кафедру біології, екології та методики їх викладання представляла кандидат сільськогосподарських наук Олена Тригуба та студенти спеціальності «Біологія», котрі проводили визначення вмісту нітратів у фруктах і овочах і вчили, як переконатися в якості молочних продуктів та уберегтися від підробки. Студенти спеціальності «Екологія» знайомили кременчан із особливостями сортування побутових відходів і можливостями отримання економічної вигоди від реалізації вторинної сировини. Кафедру теорії та методики трудового навчання і технологій представляли кандидат педагогічних наук Марія Олексюк і її колега Сергій Томашівський, які проводили майстер-клас по виготовленню екологічної іграшки ляльки-мотанки (подорожниця) і глиняного свистка. Студенти спеціальності «Образотворче мистецтво» Мар'яна Шевчук, Мар'яна Водоніс, Аліна Іванюк зі своїм педагогом-наставником Юлією Янчук представили кавові роботи з відтворенням ретро-куточків Кременця, декоративні композиції з яєчної шкарлупи і роботи на природничу тематику.

Голова ГО «Кременецька екологічна ліга» Оксана Тимошенко вручила листи-подяки всім, хто долучився до участі в Наукових еко-пікніках. Зокрема, організатори заходу відмітили вагомий внесок колективу нашого навчального закладу у розвиток та популяризацію екологічної освіти на Кременеччині.

